

İlçay DEMİRDAĞ
Etki & Yatırım Stratejisti

Etki Yatırımları: Sosyal ve Çevresel Değişimi Teşvik Eden Yatırım Yaklaşımı

Etki yatırımları, geleneksel finansal getirilere ek olarak, sosyal ve çevresel etkileri de değerlendiren bir yatırım yaklaşımıdır. Etki yatırımlarını anlayabilmek için yatırım türlerine genel olarak bakmak faydalı olacaktır. Aşağıdaki grafikte etki ve finansal getiri beklentisine göre yatırım türü seçenekleri yer almaktadır.

Sorumlu yatırım anlayışının birincil amacı ahlaki değerleri, insan haklarını, etik kaygıları ve yasal düzenlemeleri de içerecek şekilde ÇSY (çevresel, sosyal ve kurumsal yönetim) kriterlerine göre taramalar yaparak "olumsuz" olarak tanımlanabilecek şirketlerden, projelerden ve yatırım araçlarından kaçınmaktır. Sürdürülebilir yatırım anlayışı ikincil olarak ise söz konusu kriterlere göre yüksek standartları yakalayan yatırımları tespit etmeye yönelik taramalar neticesinde "en iyi yatırımlar" olarak adlandırılan projelere kaynak aktarmayı hedeflemektedir. Sorumlu yatırımcılık uygulamalarında sürdürülebilir yatırım, sürdürülebilirlik ve zarar vermeme prensipleri ile hareket edilir, yatırımın negatif dışsallığının olmaması arzu edilir ve ölçülemeyen olumlu etkiler hedeflenirken yatırımın getirisinin piyasa düzeyinde olması amaçlanır. Etki yatırımı ise, zarar vermektan kaçınma prensibinin ve ÇYS risklerini yönetmenin ileri aşamasını ifade eder. Olumlu etki yaratmak için yatırımları seçip yöneterek toplum için iyi şeyler yapmak amacıyla yatırımın gücünden yararlan-

mayı hedefler (IFC, 2019). Etki yatırımları günümüzün kompleks problemlerinin çözümünde giderek artan bir ilgi görmektedir. Bunun temel sebepleri şu şekilde özetlenebilir:

- Sürdürülebilirlik ve Toplumsal Sorumluluk: Etki yatırımları, sürdürülebilirlik hedeflerine katkıda bulunmayı ve toplumsal sorumluluk bilincini yansıtmayı amaçlar. Bu yaklaşım, çevresel etkilerin azaltılması, sosyal eşitsizliklerin giderilmesi ve toplumun refahının artırılması gibi sürdürülebilir kalkınma amaçlarına odaklanır.
- Yatırımcı Tercihleri ve İlgisi: Günümüzde, yatırımcılar giderek daha fazla sosyal ve çevresel faktörleri değerlendirerek yatırım yapmayı tercih etmektedir. Etki yatırımları, bu yatırımcı taleplerini karşılamak için tasarlanmıştır ve yatırımcıların değerlerine uygun yatırım yapmalarını sağlar.
- Risk ve Getiri Dengesi: Etki yatırımları, geleneksel finansal yatırımlardan farklı olarak risk ve getiri dengesini dikkate alır. Etki yatırımları, finansal getirilerin yanı sıra sosyal ve çevresel

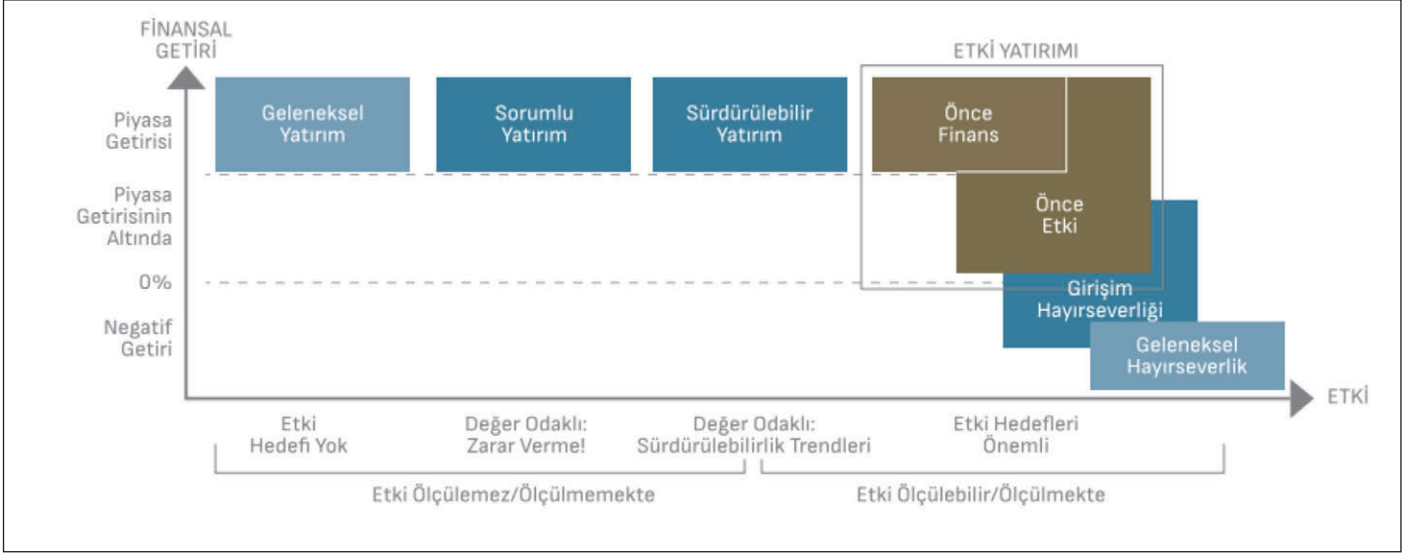
etkilerin değerlendirilmesini içerir. Bu şekilde, yatırımcılar risklerini çeşitlendirebilir ve geleceğe yönelik sürdürülebilir bir portföy oluşturabilir.

► İnovasyon ve İş Fırsatları: Etki yatırımları, inovasyon ve iş fırsatlarını teşvik eder. Yatırımcılar, sosyal ve çevresel sorunlara çözüm sunan yenilikçi girişimlere yatırım yaparak, hem finansal getiri elde ederler hem de toplumun ve çevrenin iyiliğine katkıda bulunurlar. Bu şekilde, ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınma bir arada gerçekleştirilebilir.

► Yönetişim ve Şeffaflık: Etki yatırımları, iyi yönetim ve şeffaflık ilkelerine dayanır. Etki yatırımları, yatırımcıların etkilerini izleme ve raporlama yoluyla hesap verebilirlik sağlanmalarını gerektirir.

► İş Dünyasında İyi İş Yapma Kültürünün Yayılması: Etki yatırımları, iş dünyasında sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik kavramlarının benimsenmesine katkıda bulunur. Şirketlerin topluma ve çevreye yönelik taahhütleri artar ve etik değerlerin iş yapış şekillerine yansımaları teşvik edilir.

Finansal Getiriye ve Etki Beklentisine Göre Yatırım Türleri

Kaynak: UNDP, Etki Yatırımcılığı

Etki yatırımlarının büyümesi, hem yatırımcıların hem de şirketlerin sosyal ve çevresel etkilere daha fazla önem vermeye başlamasıyla bağlantılıdır. Bu yaklaşım, finansal sermayenin toplumun ve çevrenin ihtiyaçlarına yönelik kullanılmasını teşvik ederek daha sürdürülebilir bir geleceğe katkıda bulunmaktadır.

Etki Yatırımlarının Geleneksel Yatırımlardan Farklılıkları ve Temel Prensipleri

Etki yatırımları, geleneksel yatırımlardan farklılık gösteren bir dizi özelliğe sahiptir ve belirli prensipler üzerine inşa edilir. Etki yatırımlarının geleneksel yatırımlardan farklılıkları ve temel prensipleri şu şekilde özetlenebilir:

- **Çift Bütünlük:** Etki yatırımları, finansal getirilerin yanı sıra sosyal ve çevresel etkileri de dikkate alır. Çift bütünlük ilkesi, yatırımların her iki boyutta da olumlu etkiler yaratmasını amaçlar.
- **Niyet:** Etki yatırımcısı, yaptığı yatırımlarla sosyal ve çevresel sorunların çözümüne olumlu yönde ve ölçülebilir katkı sunma niyetindedir.
- **Etki Ölçümü ve Değerlendirme:** Etki yatırımının ayırt edici özelliği, yatırım tasarımında kanıt ve etki verilerinin kullanılması, sosyal ve çevresel etki performansının ve ilerleyişinin şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde ölçülmesi ve sektörün büyümesine katkıda bulunma taahhüdüdür.
- **Odak Alanları ve Hedefler:** Etki yatırımları belirli sosyal ve çevresel hedeflere odaklanır. Bu hedefler arasında yoksullukla mücadele, eğitim, sağlık, temiz enerji, su kaynaklarının korunması gibi alanlar bulunabilir. Yatırımlar, bu hedeflere katkıda bulunmayı amaçlar.
- **Uzun Vadeli Bakış:** Etki yatırımları genellikle uzun vadeli bir perspektifi benimser. Sosyal ve çevresel etkilerin zaman içinde gerçekleşmesi

ve büyümesi beklenir. Bu nedenle, etki yatırımları daha sürdürülebilir ve uzun vadeli sonuçlar elde etmeyi hedefler.

- **Paydaş Katılımı:** Etki yatırımları, paydaşların aktif katılımını teşvik eder. Yatırımcılar, şirketler, yerel topluluklar ve diğer ilgili tarafların düşüncelerini ve ihtiyaçlarını dikkate alır. Bu şekilde, yatırımların toplumsal fayda sağlamak üzere yönlendirilmesi ve yerel ihtiyaçlara uygun şekilde şekillendirilmesi amaçlanır.
- **Eşitlik ve Adalet:** Etki yatırımları, toplumsal eşitsizliklerin azaltılması ve adil bir toplumun oluşturulması hedefini taşır. Dezavantajlı gruplara destek sağlama ve sosyal adaletin sağlanmasına yönelik çabalar, etki yatırımlarının temel prensiplerindedir.
- **Sistemsel Değişim:** Etki yatırımları, sadece bireysel projelerin ötesine geçerek, sistematik değişim yaratmayı hedefler. Bu, toplumun daha geniş ölçekte dönüşümü için yapısal değişikliklere odaklanmayı içerir.
- **Ortaklık ve İşbirliği:** Etki yatırımları, farklı paydaşlar arasında işbirliği ve ortaklıklara dayanır. Yatırımcılar, sivil toplum kuruluşları, devlet kurumları ve yerel topluluklar arasında işbirliği yaparak etki yaratma potansiyelini artırır.
- **Etki Yatırımları Ekosistemi:** Etki yatırımları, bir ekosistem içinde faaliyet gösterir.
- **Yatırımcılar:** Etki yatırımları ekosisteminde yer alan yatırımcılar, finansal getiri elde etmek için sosyal ve çevresel etkileri dikkate alan yatırım kararları alırlar. Bu yatırımcılar, etki yatırım fonları, sosyal girişim sermayesi şirketleri, vakıflar veya bireysel yatırımcılar olabilir.
- **Sosyal Girişimler:** Sosyal ve çevresel sorunları çözmek için faaliyet gösteren sosyal girişimler, etki yatırımları ekosisteminin önemli bir parçasıdır. Bu girişimler, finansal sürdürülebilir-

liği sağlamak için işletme modellerini kullanarak toplumsal veya çevresel sorunlara yönelik çözümler sunarlar.

- **Etki Değerlendirme Kuruluşları:** Etki yatırımları ekosistemi, etki ölçümü ve değerlendirmesi konusunda uzmanlaşmış kuruluşları içerir. Bu kuruluşlar, yatırımların sosyal ve çevresel etkilerini değerlendirerek yatırımcılara ve girişimcilere bilgi sağlarlar.
- **Danışmanlar ve Araştırma Kuruluşları:** Etki yatırımları konusunda danışmanlık ve araştırma hizmetleri sunan kuruluşlar, yatırımcıların etki yatırımları alanında bilinçli kararlar almalarına yardımcı olurlar. Bu kuruluşlar, etki yatırım fırsatlarını analiz eder, etki ölçümü ve raporlama konularında rehberlik sağlar.
- **Hükümet ve Düzenleyiciler:** Etki yatırımları ekosisteminin başarılı bir şekilde işlemesi için uygun politika ve düzenlemelerin oluşturulması gerekmektedir. Hükümet ve düzenleyiciler, etki yatırımlarını teşvik eden politikalar ve düzenlemeler geliştirerek, bu ekosistemin büyümesine ve etkisinin artmasına katkıda bulunurlar.

Etki Yatırımlarının Sektörel Etkileri:

Sürdürülebilir enerji ve iklim değişikliği: Etki yatırımları, sürdürülebilir enerji ve iklim değişikliği konularında önemli etkilere sahiptir. Bu amaçla yapılan etki yatırımlarına örnek olarak aşağıdaki başlıklar değerlendirilebilir:

- **Temiz Enerji Üretimi:** Etki yatırımları, yenilenebilir enerji kaynaklarına yapılan yatırımları destekler. Güneş, rüzgar, hidroelektrik ve biyokütle gibi temiz enerji kaynaklarına yapılan yatırımlar, fosil yakıtlara dayalı enerji üretimini azaltarak sera gazı emisyonlarını düşürmeyi hedefler.

► **Enerji Verimliliği:** Etki yatırımları, enerji verimliliğini artırmaya yönelik projeleri destekler. Binaların enerji tüketimini azaltan, endüstriyel süreçleri optimize eden ve enerji tasarruflu teknolojileri teşvik eden yatırımlar, enerji kaynaklarının daha etkin kullanılmasını sağlar. Enerji verimliliğini desteklemek üzere yapılan etki yatırımları yeşil binalar, aydınlatma dönüşümü ve endüstriyel enerji yönetimi alanlarındadır.

► **Karbon Azaltma ve Karbon Nötr Projeler:** Etki yatırımları, karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik projelere odaklanır. Karbon salınımını azaltan, karbon emisyonlarını telafi eden ve karbon nötr olmayı hedefleyen projeler, iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir rol oynar. Bu alanda yapılan yatırımlara örnek olarak orman restorasyon projeleri, ve sürdürülebilir ulaşım projeleri örnek gösterilebilir.

Eğitim ve yetenek geliştirme:

Etki yatırımları, eğitim ve yetenek geliştirme alanında da önemli etkiler yaratır. Bu amaçla yapılan etki yatırımlarına örnek olarak aşağıdaki başlıklar değerlendirilebilir:

► **Erişilebilir ve Kaliteli Eğitime Destek:** Etki yatırımları, eğitim sistemine erişilebilirlik ve kalite açısından destek sağlar. Bu yatırımlar, eğitim altyapısının iyileştirilmesi, okulların donanımının güçlendirilmesi ve öğretmenlerin eğitime yönelik programların desteklenmesi gibi alanlarda faaliyet gösterir. Ayrıca, dezavantajlı bölgelerde eğitime erişimi artırmak için projeler geliştirir. Bu alanda yatırımlara örnek olarak kırsal bölgelerde eğitime erişimi artırmak için

taşınabilir sınıf konteynerlerinin sağlanması verilebilir.

► **Mesleki Eğitim ve Beceri Geliştirme:** Etki yatırımları, mesleki eğitim ve beceri geliştirme programlarına odaklanır. Bu yatırımlar, gençlerin ve yetişkinlerin iş gücüne entegrasyonunu kolaylaştırmak için mesleki eğitim programlarının ve staj imkanlarının sağlanmasını destekler. Böylece, insanların istihdam edilebilirliklerini artırır ve iş gücü piyasasındaki taleplere uyum sağlamalarını sağlar.

► **Girişimcilik ve İnovasyonu Teşvik:** Etki yatırımları, girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemini destekler. Bu yatırımlar, girişimcilik eğitime, inkübatör ve hızlandırıcı programlara, teknoloji transferine ve işletme geliştirme hizmetlerine odaklanır. Böylece, yeni işletmelerin kurulmasını teşvik eder ve inovasyonu destekler.

► **Kadınların Eğitime ve İstihdamına Destek:** Etki yatırımları, kadınların eğitime ve istihdamına yönelik projeleri destekler. Bu yatırımlar, kız çocuklarının eğitime erişimi artırmayı, kadınların mesleki becerilerini geliştirmeyi ve kadınların iş gücüne katılımını teşvik etmeyi hedefler. Kadınların ekonomik güçlenmesini sağlar ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekler.

Sağlık ve sosyal hizmetler:

Etki yatırımları, sağlık ve sosyal hizmetler alanında çeşitli yatırım alanlarına odaklanır. Sağlık ve sosyal hizmetlerde gerçekleştirilebilecek etki yatırımlarına örnek olarak aşağıdaki başlıklar değerlendirilebilir:

► **Sağlık Altyapısının Geliştirilmesi:** Etki yatırımları, sağlık altyapısının geliştirilmesine yöne-

lik projelere odaklanır. Bu projeler kapsamında hastanelerin, sağlık merkezlerinin ve tıbbi tesislerin inşası, yenilenmesi veya donanımının güçlendirilmesi gibi çalışmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca, kırsal bölgelerde sağlık hizmetlerine erişimi artırmak için mobil sağlık birimleri veya taşınabilir klinikler gibi projeler de geliştirilebilir.

► **Temel Sağlık Hizmetlerinin İyileştirilmesi:** Etki yatırımları, temel sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesine odaklanır. Bu kapsamda, aşılamaya erişimi artırmak, gebelik ve doğum sağlığını desteklemek, çocuk ve anne sağlığına yönelik programlar geliştirmek gibi çalışmalar yapılabilir. Ayrıca, sağlık eğitimi ve bilinçlendirme kampanyaları düzenleyerek toplumun sağlık konularında bilinçlenmesi hedeflenir.

► **Bulaşıcı Hastalıkların Kontrolü ve Önlenmesi:** Etki yatırımları, bulaşıcı hastalıkların kontrolü ve önlenmesine yönelik projelere destek sağlar. Bu projeler, epidemiyolojik izleme sistemlerinin geliştirilmesi, aşı programlarının uygulanması, enfeksiyon kontrolü önlemlerinin yaygınlaştırılması gibi alanlarda çalışmaları içerir. Ayrıca, sağlık personelinin eğitimi ve kapasite geliştirme faaliyetleri de önemli bir yatırım alanıdır.

► **Sosyal Hizmetler ve Sosyal Güvenlik:** Etki yatırımları, sosyal hizmetler ve sosyal güvenlik alanında da çalışmalar yapar. Bu kapsamda, dezavantajlı grupların sosyal koruma altına alınması, sosyal yardım programlarının geliştirilmesi, engellilerin erişilebilirliklerinin sağlanması gibi projeler gerçekleştirilebilir. Ayrıca, yaşlı bakımı, çocuk bakımı ve rehabilitasyon hizmetlerine yönelik projeler de sosyal hizmetlerin bir parçası olarak değerlendirilebilir.

► **Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek:** Etki yatırımları, ruh sağlığına ve psikososyal destek hizmetlerine yönelik projeleri destekler. Bu projeler, ruh sağlığı hizmetlerine erişimi artırmayı ve psikososyal destek sağlamayı amaçlar. Örneğin, psikolojik danışmanlık ve terapi merkezlerinin kurulması, ruh sağlığı farkındalığını artırmak için eğitim programlarının düzenlenmesi, travmatik olaylarda kriz müdahale hizmetlerinin sağlanması gibi çalışmalar etki yatırımlarının odaklandığı alanlardır.

Sürdürülebilir tarım ve gıda sistemleri:

Etki yatırımları, sürdürülebilir tarım ve gıda sistemleri alanında çeşitli şekillerde kullanılabilir:

- **Organik Tarımın Desteklenmesi:** Etki yatırımları, organik tarım uygulamalarını teşvik etmek ve desteklemek için kullanılabilir. Organik tarım, kimyasal gübrelerin ve zararlı böcek ilaçlarının kullanımını sınırlar, toprak sağlığını korur, biyoçeşitliliği artırır ve sürdürülebilir tarım uygulamalarını teşvik eder.
- **İklim Dostu Tarım Tekniklerinin Geliştirilmesi:** Etki yatırımları, iklim değişikliğiyle mücadele eden tarım tekniklerinin geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yönelik projelere odaklanabilir. Bu projeler, su yönetimi, erozyon kontrolü, organik gübre kullanımı, çiftlik atıklarının geri dönüşümü gibi iklim dostu tarım uygulamalarını teşvik eder.
- **Küçük Çiftçilerin Desteklenmesi:** Etki yatırımları, küçük çiftçilerin sürdürülebilir tarım

uygulamalarına erişimini artırmayı hedefleyen projeleri destekleyebilir. Bu projeler, küçük çiftçilere eğitim, finansal destek, pazarlama olanakları ve girdi kaynakları gibi kaynakları sağlayarak sürdürülebilir tarım faaliyetlerini destekler.

► **Gıda Güvenliği ve Beslenme:** Etki yatırımları, gıda güvenliği ve beslenme konularında projeleri destekleyebilir. Bu projeler, yerel gıda üretimini artırarak gıda güvenliğini sağlamak, beslenme eğitimi ve bilincini artırmak, sağlıklı ve dengeli beslenmeyi teşvik etmek gibi hedeflere odaklanılır.

► **Sürdürülebilir Gıda Dağıtım Ağları:** Etki yatırımları, sürdürülebilir gıda dağıtım ağlarının oluşturulması ve güçlendirilmesi için projelere destek sağlayabilir. Bu projeler, yerel pazarlar, kooperatifler, doğrudan satış kanalları gibi gıda üreticileri ile tüketiciler arasındaki doğrudan ilişkiyi teşvik eder ve sürdürülebilir tedarik zincirlerini destekler.

► **Regeneratif Tarımın Desteklenmesi:** Regeneratif tarım, toprağın verimliliğini artırarak ekosistem sağlığını iyileştiren ve iklim değişikliğiyle mücadeleye katkıda bulunan bir tarım yaklaşımıdır. Etki yatırımları, regeneratif tarım uygulamalarına geçişi teşvik etmek için finansal destek sağlayabilir, regeneratif tarımın bilimsel araştırmalarını destekleyebilir ve inovasyonu teşvik edebilir, farkındalığı artırabilir ve regeneratif tarım ürünlerinin pazarlanması ve tüketici farkındalığının artırılması için destekleyici rol oynayabilir.

Yoksullukla mücadele ve toplumsal eşitsizlik:

Etki yatırımları, yoksullukla mücadele ve toplumsal eşitsizlik alanında etkili bir şekilde kullanılabilir. İşte etki yatırımlarının bu alanlarda nasıl kullanılabileceğiyle ilgili bazı örnekler:

► **Mikrofinans ve Kredi:** Etki yatırımları, finansal erişimi olmayan düşük gelirli bireylere ve mikro işletmelere mikrofinans hizmetleri sağlayarak yoksullukla mücadeleye katkıda bulunabilir. Mikrokrediler ve mikrofinans kuruluşları, bu kesimlere uygun koşullarda finansman imkanı sunarak gelirlerini artırmalarına ve sürdürülebilir işletmeler kurmalarına yardımcı olur.

► **Sosyal Girişimcilik ve İş Geliştirme:** Etki yatırımları, sosyal girişimcilik ve iş geliştirme projelerini destekleyerek toplumsal eşitsizlikle mücadele edebilir. Bu projeler, dezavantajlı gruplara, kadınlara, gençlere veya yerel toplumlara iş fırsatları yaratmayı ve gelir düzeylerini yükseltmeyi hedefler. Sosyal girişimciler, hem toplumsal sorunları çözmeye odaklanırken hem de ekonomik sürdürülebilirlik sağlamaya çalışırlar.

► **Eğitim ve Mesleki Gelişim:** Etki yatırımları, eğitim ve mesleki gelişim projelerini destekleyerek yoksulluğu ve toplumsal eşitsizliği azaltabilir. Eğitim programları, düşük gelirli bölgelerdeki çocuklara erken çocukluk eğitimi, temel eğitim ve mesleki beceri geliştirme imkanları sağlayabilir. Ayrıca, yetişkinlere yönelik mesleki eğitim ve yeniden eğitim programları aracılığıyla iş bulma olanakları ve gelir düzeyleri artırılabilir.

► **Toplumsal Altyapı Projeleri:** Etki yatırımları, yoksullukla mücadelede ve toplumsal eşitsizliği azaltmada kritik öneme sahip olan toplumsal altyapı projelerini destekleyebilir. Bu projeler, sağlık merkezleri, okullar, su ve sanitasyon altyapısı, enerji erişimi gibi temel hizmetlere erişimi artırarak toplumun refah düzeyini yükseltmeyi hedefler.

► **Sosyal Programlar ve Hizmetler:** Etki yatırımları, sosyal programların ve hizmetlerin geliştirilmesine ve güçlendirilmesine katkıda bulunabilir. Sağlık hizmetleri, beslenme ve gıda güvenliği, sosyal kalkınma projeleri bu tarz yatırım fırsatlarına örnek verilebilir.

Etki yatırımları başta olmak üzere finansal piyasaları ve yatırım stratejilerini etkileyecek mega eğilimler belirginleşmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 gündeminin tüm ülkelerce yüksek düzeyde sahiplenilmiş olması, sosyal adalet ve iklim değişikliği gibi hususların aciliyeti, güçlenen sosyal hareketler ve küresel salgın gibi faktörler etki yatırımı pazarının gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

